

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ทักษะการสื่อสารเป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ การสื่อสารที่ผิดพลาดอาจทำให้เกิดความเสียหายทั้งส่วนตัว กลุ่มบุคคล สังคมและประเทศชาติ เครื่องมือสำคัญที่ใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์นั้นได้แก่ ภาษาซึ่งต้องอาศัยทักษะการพูด การฟัง ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของการอ่านและเขียน ในการติดต่อทำความเข้าใจกับผู้อื่นและทำให้ผู้อื่นเข้าใจตนได้

ทักษะการพูดและการฟัง สามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีในช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านภาษาเรียกได้ว่า เป็นวัยทองของภาษา เพราะระยะนี้พัฒนาการด้านภาษาเจริญขึ้นอย่างมาก ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมทักษะทางภาษาอย่างเพียงพอ จะทำให้การเรียนรู้ของเด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่มีเด็กจำนวนไม่น้อยที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากทางบ้านและทางโรงเรียนไม่มากเท่าที่ควรเป็นผลทำให้เป็นเด็กขาดประสบการณ์ทางภาษา (ทิสนา แจมมณี, 2535 : 137) ประสบการณ์ทางภาษาที่จัดให้กับเด็กยังไม่ได้ผลดีนักเพราะการสอนยังไม่ถูกวิธีและไม่โน้มน้าวให้เห็นความสำคัญทางภาษา (กาญจนา สุวรรณธาร, 2539 : 37)

พัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กแต่ละคน มีพัฒนาการที่แตกต่างกัน เด็กบางคนไม่กล้าพูด ไม่มีความมั่นใจในการพูด พูดไม่ถูกต้อง พูดไม่คล่อง พูดสื่อความหมายไม่ได้ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีความเจริญงอกงามเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านการพูดและการฟัง ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเขียนและการติดต่อสื่อสาร การเปิดโอกาสให้เด็กฝึกพูด ฝึกฟังอย่างอิสระในสภาพการณ์ที่เป็นจริง เพื่อตอบสนองความสามารถทางการพูด การฟังอย่างเหมาะสมจะเป็นพื้นฐานของความสามารถด้านการอ่านและการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป การจัดประสบการณ์ทางภาษาแก่เด็ก ครูจะต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติ

การเรียนรู้ หลักการสอน ตลอดจนเลือกใช้กิจกรรมอยู่ภายใน เมื่อได้รับการรู้และการเสริมแรงจากบุคคลใกล้ชิดด้วยกิจกรรมและวิธีการที่เหมาะสมก็จะสามารถแสดงความสามารถนั้นออกมา การเปิดโอกาสให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เป็นการพูดของเด็ก คือการเปิดโอกาสให้เด็กพูดถึงสิ่งที่ชอบหรือสนใจด้วยคำพูดของเด็กเองขณะที่จัดประสบการณ์ทางภาษาให้กับเด็ก ครูจึงไม่ควรควบคุมเด็กตลอดเวลา เพราะอาจทำให้เด็กมีความรู้สึกละอายใจไม่เป็นอิสระขาดโอกาสในการคิดและพัฒนาทางภาษาได้น้อยประสบการณ์ทางภาษาที่จัดให้กับเด็กควรเป็นประสบการณ์ตรงโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิดและการแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกัน จึงจะทำให้เด็กมีอิสระในการคิดการแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกันจึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทางภาษาซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเพียเจท์ ที่ว่าการจัดประสบการณ์ตรงโดยให้เด็กมีอิสระในการคิดการแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกันจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกัน ได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟังเพราะเด็กอายุรุ่นเดียวกันบางครั้งสามารถสื่อสารกันเองได้ดีกว่าการสื่อสารกับครูผู้สอน

การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย ไม่สนใจที่จะร่วมกิจกรรม ปัญหาด้านการจัดประสบการณ์ครูที่ยังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง นักเรียนได้ฝึกการทำงานด้วยตนเองและกลุ่มน้อย ไม่มีกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในด้านสังคม อารมณ์ สติปัญญา ทำให้ผู้เรียนไม่ได้ฝึกการคิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาไม่ได้ และยังมีทักษะการฟัง การจำแนกเสียงที่ฟัง การฟังเป็นประโยค การฟังจับใจความ และการพูด การบอกชื่อสิ่งของ การพูดประโยคปากเปล่าประกอบภาพ การเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์น้อย ส่งผลทำให้การประเมินพัฒนาการต่ำ เมื่อวิเคราะห์ปัญหาแล้ว ผู้วิจัยจึงเข้ารับการฝึกอบรมและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แนวทางการจัดประสบการณ์ การสร้างสื่อการเรียนการสอนแต่ละประเภทและได้พิจารณาความเป็นไปได้ในการพัฒนาหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง เป็นสื่อในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยสร้างนวัตกรรม คือ หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง

วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการกระตุ้นให้เด็กอยากรู้อยากอ่าน อยากทำกิจกรรม และหนังสือภาพยังเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่สามารถช่วยส่งเสริม และเสริมสร้างต่อพัฒนาการทางด้านการใช้ภาษา โดยใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ซึ่งถือว่าการฟัง และการพูดเป็นการเตรียมความ

พร้อมทักษะขั้นพื้นฐานในการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย หนังสือภาพถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กในวัยนี้ เพราะเด็กชอบ รวมทั้ง หนังสือภาพสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจ การรับรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กได้ดูภาพ ได้ฟังเรื่องราวจากหนังสือ ได้พูดออกเสียงคำคล้องจองที่มีการสัมผัส และความสละสลวยของภาษา ได้พูดเล่าเรื่องราว แสดงความคิดเห็น อ่านสัญลักษณ์ อ่านรูปภาพในหนังสือภาพแล้วสื่อสารออกมาเป็นภาษาพูด ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนานและได้รับความรู้โดยไม่รู้ตัว เป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนช่วยให้เด็กสามารถสร้างจินตนาการความคิดความเข้าใจ มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ รักการอ่านหนังสือ มุ่งมั่นในการศึกษาค้นคว้า เป็นผลให้เด็กมีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตจริงได้อย่างมีความมั่นใจ และมีพัฒนาการทางด้านภาษาได้อย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2545)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการฟังและการพูดโดยใช้และสร้างหนังสือภาพประกอบคำคล้องจองสำหรับเด็กปฐมวัยขึ้น เพื่อให้เด็กรับรู้และมีทักษะในการฟัง การพูด และการอ่าน จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งได้พูด ท่องคำคล้องจองเป็นจังหวะที่ง่ายต่อการจำ และเหมาะสมกับวัย ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานในการเรียนต่อไป และผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้แก่ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยได้พิจารณาเลือกและวิธีการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยได้เหมาะสมยิ่งขึ้นและนำไปใช้เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 หรือไม่
2. หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง มีดัชนีประสิทธิผลในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นปฐมวัยได้หรือไม่
3. ทักษะด้านการฟังและการพูด หลังจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพิ่มขึ้นก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพียงใด
4. นักเรียนชั้นปฐมวัย มีความพึงพอใจต่อหนังสือภาพประกอบคำคล้องจองที่ใช้พัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดเพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของการใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย
3. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการฟังและการพูด ก่อนและหลังจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองเด็กปฐมวัย
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นปฐมวัย ที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
2. เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองมีพัฒนาการด้านทักษะการฟังและการพูดหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นปฐมวัยของโรงเรียนบ้านโคกกลาง ตำบลบรบือ อำเภอบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 17 คน
2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง

ตัวแปรตาม คือ กิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์และทักษะด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยคือ เนื้อหาของหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง ชั้นปฐมวัย ในหน่วยการจัดประสบการณ์ จำนวน 7 เรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

เรื่องที่ 1 เด็กดีมีวินัย

เรื่องที่ 2 สิ่งมีชีวิต

เรื่องที่ 3 บ้านแสนสุข

เรื่องที่ 4 อากาศรอบตัว

เรื่องที่ 5 ธรรมชาติสวยงาม

เรื่องที่ 6 โลกสวยด้วยสีส้ม

เรื่องที่ 7 วันเด็ก

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง มีระยะเวลาทั้งสิ้น 7 สัปดาห์ ปีการศึกษา 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาทักษะทางภาษา หมายถึง ความสามารถที่ส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิบัติเพื่อให้มีพัฒนาการทางด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนที่มีประสิทธิภาพ

2. ทักษะทางภาษาด้านการฟัง หมายถึง ความสามารถที่เด็กได้ปฏิบัติเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านการฟังที่เหมาะสมได้แก่ การจำแนกเสียงที่ฟัง การฟังเป็นประโยค และการฟังจับใจความ

2.1 การจำแนกเสียงที่ฟัง หมายถึง ความสามารถในการบอกความเหมือนต่าง ของเสียงที่ได้ยิน

2.2 การฟังเป็นประโยค หมายถึง ความสามารถในการฟังเรื่องราวที่สั้น ๆ แล้วสามารถตอบคำถามได้ และมีความเข้าใจ

2.3 การฟังจับใจความ หมายถึง ความสามารถในการฟังเรื่องราวที่สั้น ๆ แล้วสามารถสรุปประเด็นจากเรื่องราวที่ฟัง และตอบคำถามได้

3. ทักษะทางภาษาด้านการพูด หมายถึง ความสามารถในการพูดของเด็ก เด็กมีพัฒนาการด้านการพูดที่เหมาะสม ซึ่งได้แก่ การบอกชื่อสิ่งของ การพูดประโยคปากเปล่า ประกอบภาพ

3.1 การบอกชื่อสิ่งของ หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษา เพื่อบอกชื่อสิ่งของ ได้อย่างถูกต้อง

3.2 การพูดประโยคปากเปล่าประกอบภาพ หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาอ่านภาษาและการแปลความหมายเป็นคำที่พูดที่เป็นประโยคสมบูรณ์โดยดูจากภาพ มี 2 ประเด็น คือ ใคร ทำอะไร

3.3 การเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ หมายถึง ความสามารถในการแปลความหมายเพื่อสื่อความหมายจากหนังสือภาพเป็นคำพูดที่เป็นประโยคตามลำดับเหตุการณ์ได้ถูกต้อง

4. หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง หมายถึง เอกสารสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีทั้งภาพและคำบรรยายเป็นคำคล้องจอง ซึ่งเด็กสามารถอ่านเรื่องจากภาพได้เอง หรือมีผู้ใหญ่อ่านให้ฟังก็ได้ ที่และใช้จัดประสบการณ์แก่นักเรียนเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น มีทั้งหมด 7 เล่ม ได้แก่ เด็กดี มีวินัย สิ่งมีชีวิต บ้านแสนสุข อากาศรอบตัว ธรรมชาติสวยงาม โลกสวยด้วยสีส้ม วันเด็ก

5. การใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง หมายถึง ครูแนะนำหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง ให้เด็กดูแล้วสนทนาเกี่ยวกับภาพปกหนังสือ ว่าเป็นภาพเกี่ยวกับอะไร ครูอ่านคำคล้องจองในหนังสือภาพ ให้เด็กฟังซ้ำๆ ที่ละหน้าจนจบพร้อมให้เด็กดูภาพประกอบไปด้วยเด็กพูดคำคล้องจองตามครูทีละวรรคในหนังสือภาพหน้า 1-2 ประมาณ 2 จบ เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในหนังสือภาพ

6. การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง หมายถึง ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ประสบการณ์ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หลังจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น ตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองสำหรับเด็กปฐมวัย

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองสำหรับเด็กปฐมวัย

7. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง หมายถึง พัฒนาการความรู้ที่เพิ่มขึ้นของนักเรียน จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น เกณฑ์ที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 หรือ ร้อยละ 50 ขึ้นไป

8. ความพึงพอใจของนักเรียน หมายถึง ความพอใจของนักเรียนชั้นปฐมวัย โรงเรียนบ้านโคกกลาง ตำบลบรบือ อำเภอบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2555 ที่มีต่อการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

9. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 3-5 ปี โรงเรียนบ้านโคกกลาง ตำบลบรบือ อำเภอบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 17 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น
การจัด
ประสบการณ์
โดยใช้หนังสือ
ภาพประกอบ
คำคล้องจอง

ตัวแปรตาม

1. กิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
2. ทักษะด้านการฟัง
 - 2.1 การจำแนกเสียงที่ฟัง
 - 2.2 การฟังเป็นประโยค
 - 2.3 การฟังจับใจความ
3. ทักษะด้านการพูด
 - 3.1 การบอกชื่อสิ่งของ
 - 3.2 การพูดประโยคปากเปล่าประกอบภาพ
 - 3.3 การเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. มีหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง ในการพัฒนาทักษะทางภาษาด้านการฟังและการพูด สำหรับนักเรียนชั้นปฐมวัย ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อครูผู้สอนเพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดให้แก่ักเรียนชั้นปฐมวัยต่อไป
2. เกิดแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาด้านการฟังและการพูดให้กับเด็กปฐมวัย
3. เป็นข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะทางภาษาด้านการฟังและการพูดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY